

Uitzonderingsgrond B – Transitiegebieden

Demissionair minister Hugo de Jonge verstuurde op 26 oktober 2023 de Kamerbrief 'Aangescherpte voorkeursvolgorde zon'¹ naar de Tweede Kamer. In deze Kamerbrief zijn aanvullende eisen gepresenteerd voor de ontwikkeling van zonneparken op natuur- en landbouwgronden. Deze extra eisen zijn tot stand gekomen naar aanleiding van het Bestuurlijk Overleg Ruimtelijke Ordening. Aan dit Bestuurlijk Overleg namen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en Netbeheer Nederland deel. Centraal in deze brief staat de uitdaging om de toenemende vraag naar duurzaam lokaal opgewekte elektriciteit te verenigen met de ruimtelijke implicaties die dit teweeg kan brengen. De zogeheten zonneladder is hierbij belangrijk. De zonneladder bestaat uit;

(1) daken en gevels, (2) terreinen en objecten binnen bebouwd gebied, (3) terreinen en objecten in het landelijk gebied (m.u.v. landbouw- en natuurgronden) en (4) landbouw- en natuurgronden.

In de Kamerbrief staat de volgende passage: "Partijen menen dat het gebruik van landbouw- en natuurgronden voor zonne-energie in principe ongewenst is. Om die reden hebben de provincies in hun provinciale verordeningen de voorkeursvolgorde zon op land of een vertaling daarvan vastgelegd, waarbij trede 4 niet gebruikt zal worden tenzij het gaat om de volgende uitzonderingsmogelijkheden: [Agri-PV, Transitiegebieden en Netneutrale aansluiting]." In onderliggend document wordt toegewerkt naar een definitie en reikwijdte van de uitzondering 'Transitiegebieden'. In de Zonbrief staat de volgende definitie van uitzonderingsgrond type B:

"Landbouwgronden die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie zijn, bijvoorbeeld gronden die in de toekomst een andere bestemming krijgen zoals woon-werk-bestemming, recreatie of overgang naar natuur of gronden die minder geschikt worden voor een landbouwfunctie door verzilting, vernatting of bodemdaling. Zon-PV draagt financieel bij aan het mogelijk maken van de gebiedsgerichte opgaven voor een maximale periode (30 jaar), waarna de gebieden hun definitieve bestemming zullen krijgen."

Deze definitie kan worden verdeeld in drie vormen van tijdelijke ontwikkeling:

1) Transitiegebieden waar bestuurlijk bindende afspraken over zijn gemaakt

Hieronder vallen gebieden zoals maar niet gelimiteerd tot: regionale energiestrategie (RES) zoekgebieden, gebieden die in samenwerking met (niet)overheidsorganisaties gebiedsvisie en/of gebiedsgerichte aanpak hebben waarbinnen het zonnepark een rol speelt (zoals bijvoorbeeld nationaal programma landelijk gebied NPLG, of programma's van

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/34c845f6-5752-4978-8ed5-83fb5648b26a/file>

Staatsbosbeheer), gebieden waar bestuurlijke afspraken worden gemaakt met boeren om stikstofuitstoot terug te dringen in de buurt van Natura2000 gebieden of waarbij uitkoopregelingen voorkomen kunnen worden doordat het zonnepark een stikstofvrije inkomstenbron kan bieden voor de boer, gebieden waarbij het zonnepark bijdraagt bij de landbouwtransitie door een verduurzaming van de bedrijfsvoering en diversifiëring van de inkomensstromen, tenslotte gebieden die moeten transformeren naar natuurgebieden waarbij het zonnepark als tijdelijke transitie bestemming wordt gebruikt om de grond alvast te verschralen (hierbij kan EcoCertified als middel dienen).

2) Gebieden die minder geschikt zijn voor landbouwgrond

Hierbij moet worden gedacht aan gebieden die minder geschikt zijn voor landbouw door bijvoorbeeld, maar niet gelimiteerd tot: bodemdaling (bijvoorbeeld door veenoxidatie), verzilting, vervuiling, plagen (bijvoorbeeld aardappelmoeheid) en/of andere zaken die landbouw negatief beïnvloeden.

Deze gebieden kunnen op dat moment tijdelijk worden ingericht als zonnepark. Tijdens de exploitatie fase van het zonnepark (max 30 jaar) kan dan worden ingezet op vermindering van de problematiek, waarna de grond, na einde project, mogelijk wel weer kan worden gebruikt voor landbouw.

3) Gebieden die bijdragen aan gebiedsgerichte opgaven

Dit zijn gronden die kunnen worden ingezet voor gebiedsgerichte opgaven zoals: watermanagement (denk aan piekafvoer met langzame infiltratie van bodem), stikstof, natuurontwikkeling of andere vormen van klimaat bestendigheid waarbij het zonnepark een positieve rol kan spelen. Na maximaal 30 jaar kan dan een heroverweging worden gemaakt over de bestemming van de grond indien de gebiedsopgave voldoende is gemitigeerd of opgelost.

De zonneparken op transitie gronden worden dus op basis van een kritische afweging in het gebied ontwikkeld. Waarbij het zonnepark een blijvende positieve impuls kan geven aan het gebied door middel van de drie bovengenoemde vormen van tijdelijke ontwikkeling.